

مبانی نظری پدافند اقتصادی

دکتر مهدی طغیانی

با آثاری از:

دکتر ابوالفضل عقیل حسینی

دکتر روح‌الله شهنازی

مرتضی درخشان

سازمان پدافند غیرعامل کشور

قرارگاه پدافند اقتصادی

سرشناسه: طغیانی، مهدی، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور: مبانی نظری پدافند اقتصادی / مهدی طغیانی؛ با آثاری از سیدعقیل حسینی،
روح‌الله شهنازی، مرتضی درخشان؛ [برای] سازمان پدافند غیرعامل کشور، قرارگاه پدافند اقتصادی.
مشخصات نشر: تهران: نیلوفران، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری: ۳۶۴ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۳۵-۱۱-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه.

موضوع: تحریم اقتصادی
موضوع: تحریم اقتصادی -- تاریخ
شناسه افزوده: حسینی، سیدعقیل، ۱۳۶۱-
شناسه افزوده: شهنازی، روح‌الله
شناسه افزوده: درخشان، مرتضی، ۱۳۶۴-
شناسه افزوده: سازمان پدافند غیرعامل کشور. قرارگاه پدافند اقتصادی
رده بندی کنگره: HF۱۴۱۳/۵/۲/۶۳
رده بندی دیویی: ۱۱۷/۱
شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۰۲

نام کتاب: مبانی نظری پدافند اقتصادی
به اهتمام: دکتر مهدی طغیانی و همکاران
انتشارات: نیلوفران
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۴
چاپ: ایمن
قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۹۳-۱۱-۸

فهرست مطالب

۷	فهرست مطالب
۱۱	پیشگفتار
۱۳	فصل اول
۱۳	مفهوم جنگ اقتصادی
۱۶	مفهوم دفاع اقتصادی
۱۹	اقتصاد دفاع و اقتصاد نظامی
۲۰	تحریم ها، اقتصادی
۲۲	پیشینه پژوهشی و زمین های جنگ و دفاع اقتصادی
۲۸	منابع و مآخذ
۲۹	فصل دوم
۲۹	مقدمه
۳۱	۱-۱-۲- تاریخچه ی پژوهش در دفاع اقتصادی
۳۸	۲-۱-۲- تعریف رابطه ی بین دفاع و اقتصاد
۳۹	دفاع اقتصادی در تاریخ عقاید
۴۲	دفاع اقتصادی در جهان باستان
۴۳	دفاع اقتصادی در قرون وسطی و رنسانس
۴۵	دفاع اقتصادی و مکتب سوداگری
۵۲	دفاع اقتصادی و مکتب فیزیوکرات ها (طبیعیون)
۵۳	دفاع اقتصادی و مکتب کلاسیک
۵۹	مارکسیسم و کمونیسم
۶۶	مکتب تاریخی و دفاع اقتصادی
۶۸	تاریخچه ی دفاع اقتصادی
۷۰	جنگ جهانی دوم
۷۳	اوایل جنگ سرد

۷۷.....	اواخر جنگ سرد.....
۸۵.....	مصادیق تاریخی دفاع اقتصادی.....
۸۵.....	فعالیت‌های دفاع اقتصادی در چین.....
۹۳.....	دفاع اقتصادی در ژاپن.....
۹۹.....	فعالیت‌های دفاع اقتصادی روسیه.....
۱۰۵.....	جنگ نفتی اعراب و دفاع اقتصادی غرب.....
۱۱۳.....	جمع‌بندی.....
۱۱۵.....	منابع و مآخذ.....
۱۱۹.....	فصل سوم.....
۱۱۹.....	قده.....
۱۲۰.....	۱- جنگ اقتصادی از جنبه اقتصاد خرد.....
۱۲۹.....	۱-۲- اقتصاد ادی در نظریه نئو کلاسیک تولیدکننده.....
۱۲۹.....	۲- جنگ اقتصادی در حوزه تجارت.....
۱۳۴.....	۳- جنگ اقتصادی و در.....
۱۳۸.....	پاسخ دولت مرسوم به شکست‌ها: بازار در حوزه‌های مختلف.....
۱۴۲.....	جنگ اقتصادی در حوزه‌های درآمدی.....
۱۴۵.....	۴- جنگ اقتصادی در مدل‌های رشد اقتصادی.....
۱۴۵.....	۴-۱- مدل‌های تقاضا.....
۱۴۶.....	۴-۲- مدل‌های طرف عرضه.....
۱۴۷.....	۴-۳- مدل‌ها رشد نئو کلاسیک.....
۱۶۹.....	فصل چهارم.....
۱۶۹.....	مقدمه.....
۱۷۰.....	مفهوم پایداری ملی.....
۱۷۱.....	مفهوم پایداری از منظر دانش اقتصاد.....
۱۷۷.....	مولفه‌های اقتصادی پایداری ملی.....
۱۸۰.....	پایداری اقتصادی.....

تحول فکری و فرهنگی.....	۱۸۵
علم و تخصص (آموزش).....	۱۹۳
زیرساخت‌های اقتصادی.....	۱۹۷
مدیریت و نظام کارا.....	۲۰۱
جمع‌بندی.....	۲۰۶
منابع و مآخذ.....	۲۰۷
فصل پنجم.....	۲۰۹
مقدمه.....	۲۰۹
نظریه قدرت اقتصادی و امنیت.....	۲۱۰
تبیین قدرت نظامی.....	۲۱۰
ماهیت امنیت و خصوصیات قدرت غیرنظامی جهانی.....	۲۱۲
۱-۳- مفهوم سیاست امنیتی اقتصادی.....	۲۱۳
۱-۵- مفاهیم سیاست امنیتی: رابطه آن‌ها با گونه‌شناسی قدرت اقتصادی.....	۲۱۹
۱-۶- آسیب‌پذیری و عوامل تعیین‌کننده تأثیر قدرت اقتصادی.....	۲۲۰
۱-۷- مؤلفه‌های قدرت اقتصادی.....	۲۲۲
۱-۸- اراده سیاست‌گذاری امنیت اقتصادی.....	۲۳۵
جمع‌بندی قدرت غیرنظامی.....	۲۳۶
۲- مورد مطالعه آمریکا.....	۲۳۷
قدرت اقتصادی و سیاست‌گذاری امنیت آمریکا.....	۲۳۷
۳- مورد مطالعه ژاپن.....	۲۴۳
قدرت اقتصادی و سیاست امنیتی ژاپن.....	۲۴۳
۴- مورد مطالعه: کره شمالی.....	۲۴۵
قدرت اقتصادی برای مهار کره شمالی.....	۲۴۹
ژاپن به عنوان مهارکننده اقتصادی کره شمالی.....	۲۵۰
منابع و مآخذ.....	۲۵۳
فصل ششم.....	۲۵۵

۲۵۵.....	مقدمه
۲۵۸.....	ابعاد تهدیدهای اقتصادی
۲۶۰.....	دوگان‌های مفهومی تهدیدهای اقتصادی
۲۶۲.....	اهداف تهدیدهای اقتصادی
۲۶۳.....	تهدید با هدف بازارها و بخشهای اقتصادی
۲۷۶.....	تهدید با هدف داشته‌ها و سرمایه‌های اقتصادی
۲۹۴.....	منشأ تهدیدهای اقتصادی
۲۹۵.....	منشأهای داخلی
۳۰۶.....	منشأهای خارجی
۳۱۸.....	راهکارهای کلی مقابله با تهدیدهای اقتصادی
۳۱۹.....	تحلیل شبکه‌ای تهدیدهای اقتصادی
۳۳۲.....	جمع‌بندی
۳۳۴.....	منابع و مآخذ
۳۳۹.....	فصل هفتم
۳۳۹.....	مقدمه
۳۴۰.....	۱- اقتصاد دفاع
۳۴۳.....	۲- از دفاع به توسعه: چشماندازهای ایران، المللی در تحقق صلح
۳۴۶.....	۳- اقتصاد رقابت، تعارض و همکاری
۳۴۸.....	۴- قدرت و فراوانی: تجارت، جنگ و اقتصاد جهانی در هزاره دوم
۳۵۱.....	۵- اصول اقتصاد تعارض: مقدماتی برای دانش‌دانش علوم اجتماعی
۳۵۳.....	۶- استراتژی جنگ
۳۵۵.....	۷- امنیت و قدرت اقتصادی ژاپن
۳۵۷.....	۸- تحلیل اقتصادی از تروریسم
۳۶۰.....	۹- حرکت به سوی استراتژی جنگ اقتصادی علیه ایران
۳۶۱.....	۱۰- تجزیه و تحلیل جنگ اقتصادی
۳۶۲.....	منابع و مآخذ

پیشگفتار

جنگ و دفاع اقتصادی در ادبیات دانش اقتصاد و اقتصاد سیاسی دارای سابقه‌ای طولانی است در حالیکه علیرغم تساوی عمر انقلاب با جنگ اقتصادی دشمن و اتخاذ تدابیر مختلف در قالب دفاع اقتصادی، همچنان آشنایی دانشجویان و دانشکده‌های اقتصاد با ادبیات این حوزه ناچیز است.

چنانچه تعاملات اقتصادی را مشتمل بر طیفی بدانیم که از برخورد آغاز شده و به اיתار و فداکاری منتهی می‌گردد، منطقاً پنج نوع متمایز از اینگونه روابط و تعاملات را می‌توان بررسی نمود که تنها در ادبیات علوم دانش اقتصاد در دانشگاه‌ها تنها یکی از آنها مورد توجه قرار می‌گیرد. شایان ذکر است که گذشته اقتصاد بیشتر دانشی تعریف می‌شد که موضوع آن بررسی مباحث معیشتی و مادی باطنی بر امور بازرگانی کسب و کار و پولی مانند قیمت‌ها، مالیات‌ها، بانک و یا بررسی فرایندهای سه گانه تولید، توزیع و مصرف بود، اما امروزه اقتصاد را دانشی می‌دانند که موضوع آن بررسی الگوریتم‌ها است. در شرایط تعاملی^۱ است. تعریف اخیر از دانش اقتصاد سبب شده است تا الگوریتم شناخته شده تصمیم‌گیری و تخصیص منابع در اقتصاد یعنی الگوریتم تصمیم‌گیری‌های اتمیستی (فردی) و مشتمل هم‌راه با بهینه‌سازی تابع هدف حسب قیود که بیشتر در اقتصاد خرد مطرح می‌شود، جای خود را به الگوریتم تصمیم‌گیری تعاملی و بهینه‌یابی استراتژی‌ها در فضای تعاملی بر اساس نظریه بازی بدهد.

موضوعی مانند جنگ اقتصادی را در قالب الگوریتم‌های تعریف درم از دانش اقتصاد براحتی می‌توان تبیین کرد. با مطالعه انواع تعاملاتی که در حوزه اقتصاد رخ می‌دهد، می‌توان طیفی از روابط متقابل اقتصادی را تصور نمود که مطابق شکل زیر از برخورد شروع شده و تا نوع دوستی، ایتار و فداکاری ادامه می‌یابد.

در اقتصاد متعارف تنها بر رقابت در بستر بازار تأکید و تکیه می‌شود در حالیکه با نگرش طیفی به تعاملات به نظر می‌رسد در برخی مواقع واقعیت را باید در وجود و برجستگی تعاملی از

جنس برخورد و در قالب جنگ اقتصادی بویژه در وضعیت عدم وجود مبانی مشترک و همسویی منافع بین متعاملین جستجو نمود.

واقعیتی که رهبری معظم انقلاب اسلامی با رصد مستمر اقدامات نظام سلطه در مواجهه با نظام اسلامی آنرا مطرح نموده و تعبیر بجای جنگ اقتصادی را در مورد اقدامات آنها بکار بردند.

مسائل فراوانی در مورد چیستی، ابعاد و مراحل جنگ و راهکارهای دفاع در مقابل آنها در قالب اقتصاد مقاومتی وجود دارد که باید مورد پژوهش‌های نظری جدی قرار گیرد. مجموعه حاضر نام ابتدایی در این مسیر است.

این مجموعه که با همکاری صمیمانه ریاست محترم دانشگاه اصفهان جناب آقای دکتر طالبی و ریاست پژوهشگاه اقتصاد دانشگاه دکتر محمد واعظ به سرانجام رسید، حاصل کار جمعی برخی دانش‌آرنگا و دانشجویان دکتری اقتصاد دانشگاه اصفهان است که اگر عزم راسخ و نیت خالصانه نمی‌بود، شاید پایداری بر این مجموعه نبود.

لازم است از خانم‌ها سرین، مهدی و حلیمه صفا درگیری دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان که در تهیه بخش‌های چهارم و هفتم تلاش بسیاری نمودند و نیز جناب آقای قاسم رستم‌پور که در طراحی جلد این مجموعه ما را یاری کردند، تشکر و قدردانی بنماییم. پیشاپیش از همه اساتید بزرگوار و پژوهشگران عزیز که با راهنمایی خود، خطا و لغزش‌های موجود در این اثر را گوشزد می‌نمایند، کمال تشکر را داریم.

مهدی طالبانی^۱ و همکاران^۲

۱۳۹۴

۱ عضو هیأت علمی گروه اقتصاد دانشگاه اصفهان m.toghyani@ase.ui.ac.ir

۲ دکتر سید عقیل حسینی، دانش‌آموخته دکتری اقتصاد دانشگاه اصفهان و عضو هیأت علمی دانشگاه یاسوج

دکتر روح‌الله شهنازی، دانش‌آموخته دکتری اقتصاد دانشگاه اصفهان و عضو هیأت علمی دانشگاه شیراز

مرتضی درخشان، دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه اصفهان